

LIDOVÉ NOVINY

1. Vítězný maraton se Smetanou

21.05.2024 Lidové noviny - HELENA HAVLÍKOVÁ

strana: 7 rubrika: Kultura

Odkaz na originál

Klíčová slova: ostravského (4); divadel (3); Jiřího (2); Nekvasila (2); ostravský (2); Bazikou; Davidem; divadla; divadle; divadlo; Jiří; Jiřím; Marek; moravskoslezské; Národní; NDM; Nekvasil; Nekvasilem; operního; Ostravě; Šedivý; souboru

Národní divadlo moravskoslezské v **Ostravě** uvedlo během osmi večerů všechny dokončené opery Bedřicha Smetany, a to za neutuchajícího nadšení vyprodaného hlediště Dvořákova **divadla**. Na cyklus se sjížděli diváci i speciálně vypravenými vlaky z Prahy, mnozí dorazili na celý cyklus i ze zahraničí, a někteří si ho dokonce dopřáli dvakrát, v březnu i v květnu.

O stravský cyklus vzdal

Smetanovi laskavý

a upřímný hold, jakkoli občas jen naznačil, kudy by se dnešní výklad jeho oper mohl ubírat. Garantem hudebního nastudování a provedení většiny večerů cyklu byl dirigent **Marek Šedivý**. Z pozice hudebního ředitele **ostravského operního souboru** vedl orchestr k soustředěné hře s přesvědčivým vyjádřením široké výrazové palety Smetanových oper s jejich vroucností, komickou odlehčeností i revolučním vzmachem, s lyrikou i vášnivými dramaty milostných vztahů.

Svůj hluboký vztah ke Smetanovi na závěr v Libuši předvedl i Robert Jindra, spolu s **Jiřím Nekvasilem** jeden z "otců" **ostravského** cyklu. Na skvělém výsledku oper se sborem jako jednou z klíčových "postav" měl lví podíl také **ostravský** sbor pod vedením Jurije Galatenka, který se zaskvěl jak sezpívaností a výrazovou variabilitou, tak i hereckou zaujatostí.

Pokora vůči skladateli i když smetanovský operní maraton nebyl závod na čas, ke srovnání vybízí. A byly to dvě inscenace v režii **Jiřího Nekvasila**, kterým dávám pomyslné prvenství. Hravý koncept Prodané nevěsty, převzatý z jeho působení v pražském Národním **divadle**, nezestárl ani po 18 letech. Jeho hlavní předností se scénografií Daniela Dvořáka je pestré rozehrání situací s vtipnými pointami, na kterých se jako integrální součást podílejí i tanečníci a sbor. Z postav Prodané nevěsty zde nejsou schematické figury, ale lidé, jejichž motivacím a jednáním věříme. A na všech bylo znát, s jakou chutí Prodanou nevěstu hrají. V případě Čertovy stěny založil Nekvasil svůj výklad spolu s výtvarníkem **Davidem Bazikou** na silném výtvarném gestu. Tuto poslední, "bilanční" operu o rytíři a politikovi Vokovi z Rožmberka s pověstí, která se váže k divokým skalním útvarům nad Vltavou u Vyššího Brodu, propojili s průhledem do neutěšené osobní situace tvůrce prostřednictvím projekcí Smetanova obličejů přeravaného klikatým bleskem "osudu".

Lze chápat, že **Jiří Nekvasil**, který ve smetanovském kompletu propojil pozici ředitele **NDM**, profesi režiséra i svůj hluboký vztah k Bedřichu Smetanovi, si pro sebe vyhradil celkem čtyři inscenace. I když tu a tam "zaprovokoval" potutelnými šťouchanci, i jeho další pojetí vycházela pokorně a přemýšlivě ze Smetanových partitur: Hubička jako šťavnatě sousto na obřím venkovském stole pod mocnou holí přívětivého Krakonoše, Braniboři s rozkrytím oportunistu, nestoudného lhaní pro osobní prospěch, ale i s odporem zbídačovaných lidí proti zvůli mocných.

Pokud bychom Nekvasilovy režie považovali za jakýsi pomyslný střed na škále od konzervativního po rebelský přístup, pak vychýlením k statické jednotvárnosti v režii Martina Otavy utrpěla inscenace Dalibora. Tomáš Studený sice "vyšperkoval" Tajemství scénkami v druhém plánu se spoustou dětí, nad rámec prvoplánové ilustrace děje však zajímavější inscenační klíč nenašel. A původem slovenský, v Brně vystudovaný režisér Rocc, jehož doménou jsou spíše hudebně-divadelní experimenty, ve Dvou vdovách "zabloudil" s permanentně opilou Karolinou, která skončí s upejpavou Anežkou rozesmátá na rakvi svého manžela.

Radikálnější styl by neškodil Výběr režisérů mohl být možná ještě pestřejší – i za cenu kontroverzního přijetí. Žádná z inscenací kompletu, nashromážděných během deseti let, nesměřovala k režijnímu stylu, který radikálně mění místo, dobu a tím výklad ukotvený v libretu. Takto třeba ve Frankfurtu nad Mohanem z Dalibora udělali televizní reality show a také David Pountney v Brně postavil svůj koncept na střetu současné mocenské garnitury ve zkorumpovaném politickém procesu s Daliborem jako teroristou podporovaným demonstranty.

Významným benefitem **ostravského** kompletu bylo zapojení padesátky pěvců několika generací. "Nejpilnějším" sólistou byl Martin Gurbaľ, který jako pragmatický dohazovač Kecal, hajný Mumlal, otec Paloucký a poustevník Beneš potvrdil, že je spolehlivou oporou **ostravského** ansámbly v basovém oboru. Ze sopranistek zazářily zejména Kateřina Hebelková mladodramatickým volumenem jako odhodlaná milující Milada, Soňa Godarská v roli energické Mařenky, Lívía Obručník Vénosová jako citlivá a zdaleka ne jen pasivní Anežka vedle energické Karoliny Lady Bočkové.

V koncertním provedení Libuše se jako smetanovské interpretky předvedly i Mariana Porubčinová jako přívětivá Libuše a Petra Alvarez Šimková v roli dramaticky vášnivě Krasavy. Silná byla sestava barytonistů díky Jiřímu Brücklerovi jako uvážlivému Vokovi, Svatopluku Semovi v rolích rádce Tomše i rozhodného Přemysla a Martinu Bártovi – ješitnému i pochybujícím Kalinovi a vznětlivému Chrudošovi. I tenorový obor měl výrazné představitele v Martinu Šrejmovi jako rozhodném Jeníkovi v kontrastu s mile naivním Vaškem Ondřeje Koplíka, také v Jorgi Garzovi v roli komického kariéristy Michálka nebo v Martinovi Javorském, který intenzivně sbírá zkušenosti v rolích Junoše, Ladislava, Vítka i Žence.

Operní cykly, tak oblíbené a běžné za časů Kovařovice, Ostrčila a ještě i Talicha, pro které to byla otázka prestiže, po válce "vyšly z

módy", nicméně Smetana nadále tvořil základ repertoáru našich **divadel**. Po roce 1990 nově nabytá dramaturgická volnost **divadel** ve vztahu k české klasice zavrhlá omilání vyčpělých přístupů, ale zároveň se scvrkla na bezradnou zbabělost bez odvahy k rozbíjení krunýřů tradice. Výsledkem bylo vytěsnění Smetanových oper z repertoáru. Třebaže se Smetana v posledních letech začíná objevovat na jevištích našich **divadel** přece jen častěji, i v tomto kontextu je **ostravský** smetanovský komplet počinem vsutku mimořádným.

Autorka je operní kritička

FOTO MARTIN POPELÁŘ

Hravě pojatá Prodaná nevěsta v režii **Jiřího Nekvasila**

Vítězný maraton se Smetanou

Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě uvedlo během osmi večerů všechny dokončené opery Bedřicha Smetany, a to za neutuchajícího nadšení vyprodaného hlediště Dvořákova divadla. Na cyklus se sjížděli diváci i speciálně vypravenými vlaky z Prahy, mnozí dorazili na celý cyklus i ze zahraničí, a někteří si ho dokonce dopřáli dvakrát, v březnu i v květnu.

HELENA HAVLÍKOVÁ

Ostravský cyklus vzdal Smetanovi laskavý a upřímný hold, jakkoli občas jen naznačil, kudy by se dnešní výklad jeho oper mohl ubírat. Garantem hudebního nastudování a provedení většiny večerů cyklu byl dirigent Marek Šedivý. Z pozice hudebního ředitele ostravského operního souboru vedl orchestr k soustředěné hře s přesvědčivým vyjádřením široké výrazové palety Smetanových oper s jejich vrocností, komickou odlehčeností i revolučním vzruchem, s lyrickou i vášnivými dramatickými milostnými vztahy.

Svůj hluboký vztah ke Smetanovi na závěr v *Libuši* předvedl i Robert Jindra, spolu s Jiřím Nekvasilem jeden z „otců“ ostravského cyklu. Na skvělém výsledku oper se sborem jako jednou z klíčových „postav“ měl lvi podíl také ostravský sbor pod vedením Jurije Galatenka, který se zaskvěl jak sezpívaností a výrazovou variabilitou, tak i hereckou zaujatostí.

Pokora vůči skladateli

I když smetanovský operní maraton nebyl závod na čas, ke srovnání vybízí. A byly to dvě inscenace v režii Jiřího Nekvasila, kterým dávám pomyslné prvenství. Hravý koncept *Prodané nevěsty*, převzatý z jeho působení v pražském Ná-

Hravě pojatá Prodaná nevěsta v režii Jiřího Nekvasila

FOTO MARTIN POPELÁŘ

rodním divadle, nezestárl ani po 18 letech. Jeho hlavní předností se scénografií Daniela Dvořáka je pestré rozehrání situací s vtipnými pointami, na kterých se jako integrlální součást podílejí i tanečníci a sbor. Z postav *Prodané nevěsty* zde nejsou schematické figury, ale lidé, jejichž motivacím a jednáním věříme. A na všech bylo znát, s jakou chutí *Prodanou nevěstu* hrají.

V případě *Čertovy stěny* založil Nekvasil svůj výklad spolu s výtvarníkem Davidem Bazikou na silném výtvarném gestu. Tuto poslední, „bilanční“ operu o rytíři a politikovi Vokovi z Rožmberka s pověstí, která se váže k divokým skalním útvarům nad Vltavou u Vyššího Brodu, propojili s průhledem do neutěšené osobní situace tvůrce prostřednictvím projekcí Smetanova obličje přervaného klikatým bleskem „osudu“.

Lze chápat, že Jiří Nekvasil, který ve smetanovském kompletu popojil pozici ředitele NDM, profesí

režiséra i svůj hluboký vztah k Bedřichu Smetanovi, si pro sebe vyhradil celkem čtyři inscenace. I když tu a tam „zaprovokoval“ populistními šouchanci, i jeho další pojetí vycházela pokorně a přemýšlivě ze Smetanových partitur: *Hubička* jako štatnaté sousto na obřím venkovském stole pod mocnou holí přívětivého Krakonoše, *Braniboři* s rozkrytím oportunistu, nestoudného lhaní pro osobní prospěch, ale i s odporem zbídačovaných lidí proti zvůli mocných.

Pokud bychom Nekvasilovy režie považovali za jakýsi pomyslný střed na škále od konzervativního po rebelský přístup, pak vychýlením k statické jednotvárnosti v režii Martina Otavy utrpěla inscenace *Dalibora*. Tomáš Studený sice „vyšperkoval“ *Tajemství* scénkami v druhém plánu se spoustou dětí, nad rámec prvoplánové ilustrace děje však zajímavější inscenační klíč nenašel. A původem slovenský, v Brně vystudova-

ný režisér Rocc, jehož doménou jsou spíše hudebně-divadelní experimenty, ve *Dvou vdovách* „zabloudiv“ s permanentně opilou Karolínou, která skončí s upejpvavou Anežkou rozesmátá na rakvi svého manžela.

Radikálnější styl by neškodil

Výběr režisérů mohl být možná ještě pestřejší – i za cenu kontroverzního přijetí. Žádná z inscenací kompletu, nashromážděných během deseti let, nesměřovala k režijnímu stylu, který radikálně mění místo, dobu a tím výklad ukotvený v libretu. Takto třeba ve Frankfurtu nad Mohanem z *Dalibora* udělali televizní reality show a také David Pountney v Brně postavil svůj koncept na střetu současné mocenské garnitury ve zkorumpovaném politickém procesu s Daliborem jako teroristou podporovaným demonstranty.

Významným benefitem ostravského kompletu bylo zapojení pa-

desátky pěvců několika generací. „Nejplnějším“ sólistou byl Martin Gurbaľ, který jako pragmatický dohazovač Kecal, hajný Mumlal, otec Paloucký a poustevník Beneš potvrdil, že je spolehlivou oporou ostravského ansámbľu v basovém oboru. Ze sopranistek zazářily zejména Kateřina Hebelková mladodramatickým volumelem jako odhodlaná milující Milada, Soňa Godarská v roli energické Mařenky, Livia Obručník Vénosová jako citlivá a zdaleka ne jen pasivní Anežka vedle energické Karolíny Lady Bočkové.

V koncertním provedení *Libuše* se jako smetanovské interpretky předvedly i Mariana Porubčinová jako přívětivá Libuše a Petra Alvaréz Šimková v roli dramaticky vášnivě Krasavy. Silná byla sestava barytonistů díky Jiřimu Brücklerovi jako uvážlivému Vokovi, Svatoopluku Semovi v rolích ráde Tomše i rozhodného Přemysla a Martinu Bártovi – ještětnému i pochybujícímu Kalinovi a vznětlivému Chruďošovi. I tenorový obor měl výrazné představitelky v Martinu Šrejmovi jako rozhodném Jeníkovi v kontrastu s mile naivním Vaškem Ondřeje Koplíka, také v Jorgi Garzovi v roli komického kariéristy Michálka nebo v Martinovi Javorském, který intenzivně sbírá zkušenosti v rolích Junoše, Ladislava, Vítky i Zence.

Operní cykly, tak oblíbené a běžné za časů Kovařovice, Ostrčily a ještě i Talicha, pro které to byla otázka prestiže, po válce „vyšly z módy“, nicméně Smetana nadále tvořil základ repertoáru našich divadel. Po roce 1990 nově nabytá dramaturgická volnost divadel ve vztahu k české klasice zavrhla omílání vyčpělých přístupů, ale zároveň se scvrkla na bezradnou zbabělost bez odvahy k rozbití jení krunýřů tradice. Výsledkem bylo vytěsňování Smetanových oper z repertoáru. Třebaže se Smetana v posledních letech začíná objevovat na jevištích našich divadel přece jen častěji, i v tomto kontextu je ostravský smetanovský komplet počinem vsutku mimořádným.

Autorka je operní kritička

« zpět na začátek